

Marianne THYSSEN

Lid van de fractie van de Europese Volkspartij (EVP)

1. De Belgische aanwezigheid in het Europees Parlement

1.1 Heeft het zin om over een Belgische aanwezigheid in het Europees Parlement te spreken?

1.2 Zo ja, wanneer doet zich die voor?

Het is mijns inziens weinig zinvol te spreken over een Belgische aanwezigheid in het Europees Parlement. In eerste instantie speelt de aanhorigheid bij de respectieve politieke fracties een rol. Alleen in de houding ten aanzien van de zetelkwestie Brussel versus Straatsburg kan, op enkele uitzonderingen na, gesproken worden van een markant overleg tussen de Belgische EP-leden. Dit neemt niet weg dat de opstellingen in sommige dossiers a.h.w. spontaan dicht bij elkaar aanleunen of samenvallen.

1.3 Is die nationale opstelling bij de volksvertegenwoordigers uit andere staten kleiner, groter of gelijk aan deze van de Belgen?

In vergelijking met andere lidstaten is het samenhangsgevoel van de Belgen relatief klein. Hoe groter het land, hoe groter de samenhang. Dit blijkt ook uit -of wordt mede in de hand gewerkt door- de permanente vertegenwoordiging die in veel (grote) landen een actieve coördinatie heeft met de EP-leden en over 's lands eigen prioriteiten en/of stellingnames in de Raad uitvoerig bericht. België is in deze aanpak minder actief en laat a.h.w. zijn parlementsleden meer autonoom bepalen hoe ze het best hun volk vertegenwoordigen.

Nochtans moet opgemerkt worden dat het 'nationale' optreden niet altijd standhoudt wanneer een land het voorzitterschap van de Unie uitoefent. Een zeker instrumentaliseren van de Europese politieke agenda met het oog op binnenlandse partijpolitieke doeleinden is dan nooit ver weg. Op zijn beurt veroorzaakt dit optreden van een nationale delegatie binnen een fractie wel eens wrevel binnen diezelfde fractie.

1.4 In andere Europese instellingen is er sprake van "renationalisering". Is die "renationalisering" ook merkbaar in het Europees Parlement? En hoe uit die zich dan?

Er bestaat een duidelijke renationalisering binnen de fracties. Het systeem d'Hondt is een Belgisch 'exportproduct' dat niet alleen tussen de fracties toegepast wordt voor de toewijzing van functies in het Europees Parlement (quaestuur, voorzitterschap, commissies, enz.) maar ook binnen de fracties (zeker binnen de twee grote fracties, de Christen-democraten en de socialisten). Binnen

deze grote fracties uit zich ook een nationale opstelling in het bestaan van 'nationale' delegaties (verzamelingen van de fractieleden per nationaliteit) en van al dan niet formele fractie-instanties waar deze zgn. nationale delegatieleiders overleg voeren.

2. De fracties van het Europees Parlement

2.1 In hoeverre kunnen de Europese politieke fracties eenzelfde strikte eenheid van organisatie én standpunten garanderen als de partijorganisaties in de nationale parlementen?

De partijdiscipline in het Europees Parlement is kleiner dan in de nationale parlementen. Dit komt in grote mate voort uit het verschillende besluitvormingsproces: Europese beslissingen worden niet genomen in een bipolair stelsel van een Parlement enerzijds en een regering anderzijds, maar in een driehoeksrelatie tussen Europese Commissie, Europees Parlement en Raad. Hoewel het Europees Parlement de Europese Commissie controleert, is er geen klassieke meerderheid/minderheidsopdeling in het Europees Parlement. Men beoordeelt er de dossiers effectief op hun inhoudelijke merites. Sinds het Verdrag van Maastricht wordt de kandidaat voorzitter voor de Commissie door de regering pas voorgedragen na een advies van het Europees Parlement. Nadien wordt de samenstelling van de Commissie als college ter goedkeuring aan een stemming van het Europees Parlement onderworpen. Het is niet uitgesloten dat dit het begin is van een echte investituur en misschien van een nieuwe praktijk in de relaties van de parlementsfracties met de andere instellingen. Naarmate de werking van het Europees Parlement dichter zal aanleunen bij die van een lidstaat-parlement, zal de partijdiscipline ongetwijfeld toenemen.

2.2 Indien niet, aan welke factoren is dan dan te wijten?

Toch zal het altijd moeilijker zijn de eenheid van standpunt in een fractie te bereiken op een Europees niveau dan op een kleinere schaal: economisch, cultureel, politiek en historisch zijn er verschillende gevoeligheden bij de verschillende lidstaten die men wellicht nooit helemaal zal elimineren. Het gebrek aan externe (regerings- en meerderheids)druk op de fractiediscipline wordt gecompenseerd door een niet aflatende reunionitis ten einde tot een consensus te komen. Toch gebeurt het dat individuele leden of nationale delegaties eigen stemlijsten hanteren. Dit wordt betreurd doch enigszins getolereerd. Sancties tegen 'dissidenten' zijn mij wat de EVP betreft, niet bekend.

2.3 Hoe sterk is het bekwame individuele parlements lid in het Europees Parlement?

Het individuele parlements lid is zo sterk als zijn argumenten, zijn overtuigingskracht, zijn alertheid en zijn energie om een bepaald punt of dossier niet los te laten. Het is niet omdat een individueel EP-lid slechts 1/626 van het Parlement uitmaakt, dat het geen beweging op gang kan brengen die tot concrete resultaten leidt.

2.4 Door wie wordt de agenda van het Europees Parlement eigenlijk bepaald? En wat is het aandeel van de fracties daarin?

De input in de eigen wetgevende agenda van het Europees Parlement wordt grotendeels bepaald door Raad en Commissie en de eventueel bijgaande termijnen voor behandeling in functie van de rechtsgrondslag.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat tussen het Europees Parlement en de Commissie een jaarlijks programma van de wetgevende werkzaamheden opgesteld wordt. In het Parlement leeft echter de opvatting dat de Commissie zich niet voldoende houdt aan dit programma: de Commissie volgt meer en meer een eigen agenda al dan niet in overleg met de Raad.

Het Europees Parlement heeft ook een eigen initiatiefrecht voor verslagen.

Het zwaartepunt van de besluitvorming i.v.m. de planning van de werkzaamheden, (de opstelling van de concrete agenda van de plenaire vergadering inbegrepen), ligt bij de Conferentie van Voorzitters. In deze conferentie is het respectieve gewicht van de fracties van wezenlijk belang. In beginsel streeft de conferentie van Voorzitters naar beslissing bij consensus. Wanneer geen consensus bereikt wordt, vindt een stemming plaats waarbij de stemmen van elk van de fractievoorzitters naar gelang van de sterkte van hun fractie gewogen wordt. De definitieve agenda van de plenaire vergadering wordt door de plenaire vergadering aangenomen. Ook hier hebben de fracties een vinger in de pap: voorstellen tot wijziging kunnen immers alleen ingediend worden door een commissie, een fractie of ten minste 29 leden. Binnen elke fractie wordt dan ook duchtig vergaderd rond de aanneming of amendering van de ontwerpagenda. Het is niet uitzonderlijk dat hierover tussen fracties informeel overleg gevoerd wordt.

Ook binnen het Bureau van het Europees Parlement (een meer administratief geprofileerd orgaan in tegenstelling tot de Conferentie van Voorzitters, die een politiek orgaan is) hebben de fracties invloed. De Voorzitter en de 14 Vice-voorzitters van het Europees Parlement worden ook volgens het d'Hondt-systeem gekozen, waardoor de twee grote fracties in het Bureau dan een dominante positie innemen.

3. Verschillend functioneren van het Europees Parlement

3.1 Welke zijn de belangrijkste verschilpunten in de feitelijke werking van het Belgische en Europese Parlement?

Aangezien ik nooit lid geweest ben van het federaal of het Vlaams Parlement, kan ik alleen vanuit de theorie een vergelijking maken. Afhankelijk van de procedure die verschilt in functie van de rechtsgrondslag, is het Europees Parlement min of meer een "tussenspeler" die mee beslist over een deel van het legislatief werk. Bij sommige procedures ligt het eindresultaat in handen van de Raad, zonder dat deze als zodanig door het Europees Parlement weggestemd kan worden zoals een nationale regering door een nationaal parlement. De leden van de Raad zijn als minister alleen politiek verantwoordelijk voor hun eigen parlement. Om zijn gewicht op de besluitvorming te optimaliseren heeft het Europees Parlement de Commissie als objectieve bondgenoot geprivilegeerd. Deze is op haar beurt gesterkt ten aanzien van de Raad door de legitimatie van een rechtstreeks verkozen Parlement.

3.2 Ligt naast zijn zwakte, ook niet de sterkte van het Europees Parlement in de geringe formele bevoegdheden? Ontleent het daaraan niet de vrijheid van handelen die nationale parlementen ontberen?

Zie ook mijn antwoord bij vraag 2.1

3.3 In hoeverre is de vrijheid van Europese parlementsleden groter dan van de nationale parlementsleden; zijn zij nog meer de trustee, de gevolmachtigden (niet gebonden aan opdrachten of aanwijzingen), dan hun nationale collegae? Of ligt daarin juist de beperking van hun macht?

Ik verwijs naar de eerste zin van mijn antwoord op vraag 3.1. Mijns inziens is een Parlements lid zo vrij (in de zin van niet gebonden aan opdrachten of aanwijzingen) als het zelf wil en meent te moeten zijn.

3.4 Is er in het Europees Parlement meer plaats voor ideologische/visioinaire debatten? Brengen die dan eigenlijk iets bij tot de agendasetting en tot de besluitvorming? En hoe is dat dan te verklaren?

Ook hier kan ik niet op basis van ervaring vergelijken. Als ideologische debatten plaatsvinden, gebeurt dit in het kader van de voorbereiding van rapporten, hetgeen natuurlijk een invloed heeft op de besluitvorming. Het gebeurt meer dan eens dat door dergelijke debatten het ideologisch gehalte van de teneur van bepaalde rapporten onderstreept wordt, wat wel eens resulteert in een strakkere houding in elk kamp. In dat geval worden rapporten zo gestemd dat de ideologie die in aantal het best vertegenwoordigd is, het haalt tegen de zin van de andere.

4. De functies van het Europees Parlement

4.1 Wat zijn volgens u de belangrijkste realisaties van het Europees Parlement?

Het Europees Parlement oefent een permanente invloed uit op heel veel vlakken. Het is niet eenvoudig deze invloed op een algemene en tegelijk precieze wijze te omschrijven; dit is o.m. het gevolg van de besluitvormingsprocedures die afhankelijk van de rechtsgrondslag (het verdragsartikel dat de bevoegdheid verleent), verschillen en die veelal leiden tot een driehoekig samenwerkingsverband waarin men elkaar continu beïnvloedt. Concrete realisaties in punctuele dossiers zijn gemakkelijker aan te geven... Enkele voorbeelden: etikettering van voedingsmiddelen: zonder het Europees Parlement hadden de Vlamingen niet meer het recht op voedingsmiddelenetikettering in het Nederlands.

Taalgebruik in de Europese instellingen: zonder een voortdurende alerte houding van sommige EP-leden en een krachtige actie van het Europees Parlement was het veeltalige karakter van de EU-instellingen in een heel ander discours terecht gekomen.

Samenstelling chocolade, additieven en voedingsmiddelen en patenten op biotechnologische uitvindingen zijn andere dossiers waar het Europees Parlement zijn stempel op gedrukt heeft.

Voor het nut van de politieke controle van de Commissie kan ik verwijzen naar het BSE-dossier. Het Europees Parlement heeft, met als stok achter de deur, een dreiging tot afzetting van de Commissie, zeventig concrete aanbevelingen aan de Commissie geformuleerd en ook doen realiseren. De onderzoekscommissie BSE

van het Europees Parlement ligt aan de basis van een serieuze ommekeer in het Europees voedingsbeleid in vele opzichten (van wetenschappelijke adviesverlening t.e.m. Europees toezicht op nationale controle-instanties en organisatie van de Europese administratie).

Het Europees Parlement zal ongetwijfeld ook een invloed uitoefenen op het net begonnen uitbreidingsproces. Zonder de instemming van het Europees Parlement is er van uitbreiding geen sprake.

4.2 Legitimatie behoort tot de meest belangrijke taken van parlementen. In hoeverre wordt het Europese beleidsniveau, en het Europees Parlement in het bijzonder, aanwezig geacht bij de bevolking? Is de legitimerende taak van het Europees Parlement dan eigenlijk succesvol te noemen?

Het werkterrein van de leden van het Europees Parlement is 'Europa' maar het kiesgebied en de rechtstreekse contacten met de bevolking situeren zich in Vlaanderen. De legitimering is dus eigenlijk 'nationaal' verankerd, maar ze is er wel. Zijn leden van het Europees Parlement minder aanwezig "op het terrein"? Ik vermoed -maar kan het niet wetenschappelijk staven- dat Vlaamse EP-leden minder in 'hun' arrondissement aanwezig zijn op allerlei niet-politieke activiteiten, maar dat dit ruimschoots gecompenseerd wordt door participatie aan politieke debatten en politieke informatie-avonden verspreid over heel Vlaanderen.

4.3 Gesteld dat het Europees Parlement plots zou wegvallen (dit is alleen een gedachte-techniek om functies op het spoor te komen) wat zijn dan de belangrijkste elementen die teloor zouden gaan?

Indien het Europees Parlement niet zou bestaan, zou het democratisch gehalte van de Europese Unie tot een onaanvaardbaar minimum gereduceerd worden. De Europese Unie is geen internationaal gezelschap, waar regeringsafgevaardigden afspraken maken die hun land pas binden na ratificatie door het respectieve Parlement. De Europese Unie is wel een supranationaal niveau, met een eigen rechtsstelsel en eigen instellingen die (binnen de perken van het Verdrag) autonoom opereren. Er worden wetten gemaakt die bindend zijn zonder dat nationale parlementen zich ermee inlaten. Als men het vanuit een democratische optiek belangrijk vindt dat 'alle macht uitgaat van het volk' en dat rechtstreeks verkozen afgevaardigden van de bevolking bepaalde wetgevende bevoegdheden uitoefenen, is het Europees Parlement de aangewezen instantie. Ook de politieke controle op de Europese uitvoerende macht zou wegvallen als het Europees Parlement er niet zou zijn.

4.4 Behoudens de uitbreiding van de bevoegdheden van het parlement, welke zijn de voornaamste maatregelen of organisatie-elementen die zouden moeten genomen worden om de positie van het Europees Parlement te verbeteren?

De belangrijkste maatregel om de positie van het Europees Parlement te versterken is vanzelfsprekend de veralgemening van de medebeslissingsprocedure (codecisie). Mijns inziens wordt de positie van het Europees Parlement niet verbeterd door organisatorische elementen; deze kunnen hoogstens het imago bein-

vloeden; tenzij men ook institutionele akkoorden tussen Raad, Commissie en Parlement hiertoe rekent. Interinstitutionele akkoorden kunnen de feitelijke democratische leemtes tijdelijk opvullen. EN ze kunnen nieuwe gewoontes doen installeren die nadien bepaalde verdragswijzigingen bevorderen.

4.5 In hoeverre is verdere uitbreiding van het Europees Parlement nog mogelijk én in hoeverre gaat dergelijke uitbreiding het groeiende besluitvormingsaandeel van het Europees Parlement niet teniet doen?

Het Europees Parlement heeft zelf gevraagd naar een beperking van zijn omvang tot 700 leden (resolutie n.a.v. het Verdrag van Amsterdam). De groei met ongeveer 10 % zal m.i. geen problemen veroorzaken en hoeft geen invloed te hebben op het aandeel van het Parlement in het besluitvormingsproces.